

RİSÂLE Fİ'L-ĞİNÂ' EL-MÜLHÎ

(EĞLENCE İÇERİKLİ MÜZİĞİN HÜKMÜNE DAİR)

İBN HAZM (v.456/1064)

Çeviren: Dr. Ali PEKCAN*

Treatise About the Amusing Music's Judgement

Ibn Hazm (d. 456/1064) is one of the most important person in Islam's thought history. With his classical study of hadiths that is the pact he is professional in branch of knowledge which is largely about thought his works, that he had wrote in the wide field, testimony this case. According to my opinion, to evaluation of Ibn Hazm who has marginal and contrary thought according to some evaluation as crative person who has an original thoughts and as intellectual who consistent in his methods, will be better.

One of his extraordinary ideas is manner of conduct that allowed the music. With this manner He fall in to disagreement with others. But He alliance with Gazzâlî (d.505/1111) according to the common opinion in Islam the music is forbidden by religion, Ibn Hazm in opposition that is in this field in his unions and evaluationed the hearsay that is this field, in his unions and bring different conclusion. To come to relrable conclusion difference of opinions impartially. Unfortunately When we research to foreigner's and notive's works in this field will see that this works that had been affected from common union , have evaluationed negative for the religiousness. But, to be neccessary researching objectively, eguitably, justicely and totalitarian When we research religions maters judgment. For this sensiveness we want to present different thought about music s judgment for those cocerned and investigater And in this study we gave the original translation of text.

Sunuş:

İbn Hazm (v.456/1064), İslam düşünce tarihinin önemli şahsiyetlerinden biridir. Onun klasik hadisçiliğinin yanısıra düşünce ağırlıklı disiplinler alanında da de-

* DİB. Selçuk Eğitim Merkezi Öğretim Görevlisi

rinlikli bir düzeyde olduğu malumdur. Bu hususa onun kaleme aldığı çeşitli alan ve yelpazedeki eserleri tanıklık etmektedir. Kimi değerlendirmelere göre marjinal ve aykırı görüşlere sahip olmasıyla tanınan İbn Hazm'ı, bu nitelemeyle değerlendirmek yerine özgün görüş ve değerlendirmeleri olan, kendi metodolojisi içinde tutarlılığı bulunan bir entellektüel olarak tanıtmak daha yerinde olur kanaatindeyiz. Onun sıra dışı gibi gözükken değerlendirmelerinden biri de müziği mubah sayan tutumudur. O bu yönüyle de diğer görüş sahiplerinden ayrılmakta, Gazzâlî (v.505) ile aynı çizgide yer almaktadır. Bilindiği üzere genel kanı, müziğin haramlığı üzerinde yoğunlaşmaktadır.

İbn Hazm ise, bu kanaatin aksine bu alandaki rivayetleri kendine ait diyalektiği içerisinde değerlendirerek farklı bir sonuca varmaktadır. Müziğin hükmü konusunda sağlıklı bir sonuca varmak için ilgili tarafların görüşlerine tarafsız bir şekilde yer vermek gerekir. Maalesef ilgili alana ilişkin yerli ve yabancı bütün çalışmalarda gözlemlediğimiz; konunun tek taraflı ve genel ve yaygın kanaatin etkisinde kalarak 'olumsuzlayan' bir tavırla ele alınması bu tavrın da dindarlık(!) adına yapılmasıdır. Halbuki bir konunun 'dînî' hükmünü araştırırken veya belirlerken, konunun bütüncül bir biçimde ve ilgili tarafların görüşlerinin olabildiğince objektif bir şekilde insaf ve hakkaniyet ölçülerinin ışığında değerlendirilmesi gerekir. Bu hassasiyetten yola çıkarak müziğin hükmüne dair farklı bir görüşü orijinalinin çevirisini vererek ilgililere ve araştırmacılara sunmak istiyoruz.

RİSALENİN ÇEVİRİSİ¹

Bismillâhirrahmânirrahîm

Ve sallallâhu alâ seyyidînâ muhammed ve âlihi ve sahbîh

Eğlence içerikli musikînin mubah mı yoksa, haram mı olduğu hakkında Risâle

Ebû Muhammed (İbn Hazm (v.456/1064)) dedi ki:

Hamd Alemlerin Rabbi olan Allah'adır. Sonuç kulluk bilincinin şuurunda olanlarıdır. Düşmanlık sadece zalim olanlardır. Peygamberlerin sonuncusu Hz.Muhammed' (sav) e salat olsun.

Allah seni ve beni yardımıyla desteklesin. Haklarını yerine getirmemiz için lütfuyla bize yardım etsin. Sen eğlence amaçlı şarkının mubah mı yoksa haram mı olduğu noktasında benden görüş istedin. Bu konuda şarkıyı yasaklayan ve mubah gören bir takım hadisler vardır. Ben şarkıyı yasaklayıcı hadisleri zikredip illetlerine, mubah kılıcı hadisleri zikredip sıhhatlerine işaret edeceğim. En doğrusunu Allah bilir.

YASAKLAYICI HADİSLER

1. (...) Hz. Aişe'den naklettiği bir hadiste Rasûlullâh (sav) şöyle söylemiştir:

¹ Risâle, Dr. İhsân Abbâs'ın, İbn Hazm' a (ö.456/1064) ait risâlelerden derleyerek oluşturduğu 'min Resâli İbn Hazm el-Endelîsî' (Beyrut, 1987, II.B. s.419-439) adlı eserinden alınarak çevrilmiştir.

2. *'Allah kadının şarkı söylemesini haram kıldı. Onun alım-satımını, ondan para kazanılmasını, (ona şarkıcılık) öğretilmesini ve dinlenmesini yasakladı.'*²
3. (...) Ali b. Ebî Talip'ten nakledilen bir hadiste Rasûlullâh şöyle demiştir:
4. *'Ümmet şu beş şeyi yaptığı zaman kendilerine musibet hak olur. Mal çoğalıp, emanet zayı olduğunda, zekat verilmediğinde, erkek karısına itaat ettiğinde, kişi anasını köleleştirip babasına cefa verdiğinde, mes-citlerde seslerin yükseldiğinde, toplumun en alçak olanının şerrinden korkulduğundan dolayı en şerefli haline geldiğinde, ipek elbise giyilip kadın şarkıcılar ve telli çalgılar mülk edinildiğinde, bu ümmetin so-nuncularının öncekilerine lanet ettiğinde, işte bu durumda kırmızı bir kokuyu, değişimi ve yere batmayı beklesinler.'*
5. (...) Muaviye'nin rivayet ettiği bir hadiste o şöyle söylemiştir:
6. *'Rasûlullâh dokuz şeyi yasakladı ben de sizleri onlardan nehyediyorum. Dikkat edin bu dokuz şey; Şarkı, ağıt, resimler, şiir, al-tın, yırtıcı hayvanların derileri, ipek kumaş ve ipektir.'*
7. Selam b. Miskin bir hocasından naklen Onun, İbn Mes'ud'u şöyle söy-lerken gördüğünü bildirir: *'Şarkı kalpte nifakı yetiştirir.'*
8. (...) Ebû Ümâme'den naklen; Rasûlullâh'ı şöyle derken işittim;
9. *'Şarkıcı kadınların eğitim-öğretimi, alım-satımı ve mülk edinilmesi he-lal değildir. Onlardan alınan bedel de haramdır. Allah kitabında bu konuda şu ayeti indirmiştir: "İnsanlardan öyleleri vardır ki bilgisizce insanları Allah'ın yolundan saptırmak için sapık sözü satın alırlar" (Lokman 6). Nefs'im elinde olan Allah'a yemin olsun ki şarkı söyleyerek sesini yükselten hiçbir kimse yoktur ki iki şeytan onu izleyip susunc-a ya kadar ayaklarıyla göğsüne ve sırtına vuruyor olmasın.'*
10. (Aynı senedle) Abdullah İbn Ömer b. Hafs b. Asım'ın rivayet ettiği bir hadiste
11. Rasullullah şöyle söylemiştir:
12. *'Şarkı söyleyen kimsenin kulağı şeytanın elindedir. Susuncaya kadar şeytan onu titretir.'*
13. (Aynı senedle) Ebû Ümame'den gelen bir rivayette Rasûlullâh şöyle buyurmuştur:
14. *'Muhakkak ki Allah şarkıcılığı, şarkıcı kadınların alım-satımını ve on-lardan elde edilen kazancın yenmesini haram kılmıştır.'*
15. Buhârî'nin kendi senediyle yaptığı bir rivayete göre³;
16. Ebû Amir veya Ebû Malik el-Eşarî Peygamberi şöyle derken işitmiştir: *'Ümmetimden öyle toplumlar olacak ki; mücevher, ipek, içki ve çalgı aletleri ile helal sayarlar.'*

² Hadis Tirmizî'nin Sünen'indedir. (Tefsîru sûre, 31); Ayrıca bk. *Telbîsu İblîs*, 233.

³ Buhârî, "Eşribe", ayrıca bkz. *İrşâd'ı's-Sârî*, 8/318.

17. (...) Enes'ten rivayet edilen bir hadiste O, Rasûlullâh'ın şöyle söylediğini rivayet etmiştir:
18. *'Kim kadın şarkıcının yanında oturursa kıyamet günü iki kulağına kurşun dökülür.'*
19. Aynı senedle İbni Abbas'tan gelen rivayette: İbn Abbas, Lokman 6. a-yetteki Lehve'l Hadis'in 'şarkı' olduğunu söylemiştir.
20. (...) Abdurrahman b. Ğanem'in dediğine göre Ebû Malik el-Eşarî Peygamberimizi şöyle söylerken işittiğini haber vermiştir:
21. *'Ümmetimden bir takım insanlar başlarında çalgılar çalındığı halde, içkinin ismini değiştirerek içecekler. Allah onları yere batırsın!'*⁴
22. Bir hadiste de şu vardır:
23. *'Allah Teala lanetlenmiş iki sesi yasaklamıştır; Ağıtçı kadın sesi, şarkıcı kadın sesi.'*

Bütün bu hadisler sahih değildir, mevzudur.

Hiz. Aîşe hadisinde Said b. Razîn ve kendisinden rivayet ettiğı kardeşinin kim olduğı bilinmemektedir.

Hiz. Ali hadisine gelince Yahya b. Said'e kadar olan râvîlerin tamamının kim oldukları bilinmemektedir. Yahya b. Said de Muhammed b. Haneffî'den ne bir şey rivayet etmiş ne de ona mülaki olmuştur.

İbn Mesud hadisinde ismi bilinmeyen ve kimsenin tanımadığı bir hadis hocası vardır.

Muaviye hadisindeki Keysan'ın kim olduğı bilinmemektedir, Muhammed b. Muhacir zayıftır ve hadiste şiiri men vardır halbuki onlar, şiiri mubah saymaktadırlar.

5-6-7- Abdulmelik b. Hubeyb hadislerinin tamamı uydurmadır.

8- Ebû Ümâme hadisinde İsmail b. Ayyaş ve Kasım zayıf râvîlerdir.

9-Buharî'nin rivayetine gelince; O, bu hadîsi müsned olarak rivayet etmemiştir...Ebû Âmir'in kim olduğı bilinmemektedir.

10-İbn Şa'bân'ın rivayetleri işe yaramaz.

11-Enes hadisi iki mechul râvîden geldiğı için hastalıklıdır. Bu hadisi Mâlik'in sika olan ashabından hiçbirisi rivayet etmemişlerdir. İkinci varyantta Mekhûl, Hiz. Âişe'den rivayette bulunmaktadır. Halbuki Mekhûl, onunla karşılaşmadığı gibi ona ulaşmamıştır da!...Ayrıca bu rivayette Hişam v.Nâsîh ve Amr b. Mûsâ adlı şahısların kim oldukları bilinmemektedir. Üstelik bu rivayet munkatı'dır. Üçüncü varyanttaki Ebû Abdillâh ed-Dûrî'nin kimliği mechuldür.

12- İbn Ebî Şeybe hadisinde Muâviye b. Salih zayıf râvîdir. Malik b. Ebû Mer-yem'in de kim olduğı bilinmemektedir.

13- İki sesi yasaklayan hadise gelince bu hadisi kimin rivayet ettiğı

bilinmemektedir. Dolayısı ile bu konuda gelen bütün hadisler değerdan düş-müştür.

⁴ Bkz. İbn Mâce, "Fiten", 22

14-“*İnsanlardan bazıları var ki lehvel hadisi satın alırlar*” ayetine gelince;

Burada lehvel hadisin şarkı olduğu ne Rasûlullâh'tan ne de sahabenin birisinin naklolunmuştur. Bunun şarkı olduğunu söyleyenler görüşlerine delil arayan bazı müfessirlerdir. Şayet 'lehvel hadis' şarkı olsa idi ayette talik olmazdı. Çünkü Allah Teala “...*Allah yolundan saptırmak için*” diyor. Allah yolundan saptırıcı her şey günah ve haramdır. Velez ki Mushaf satımı ya da Kur'an öğretimi olsun. Muvaffakiyet Allah'tandır.

Aslen bu konuda sahih herhangi bir şey sabit değildir.

Allah Teala Enam 119. ayette “*Allah size haram olan şeyleri açıkladı*” Bakara 29. ayette “*O Allah ki yeryüzündeki her şeyi sizin için yaratmıştır*” buyuruyor. Rasûlullâh (s.a.v) de Sad b. Ebî Vakkas kanalıyla şöyle buyuruyor: “İslamiyet'te insanların en günahkarı kendisine haram olmayan bir şeyin hükmü sorulduğunda onu haram kılan kimsedir.” Şu gerçektir ki Allah-u Teala bize haram kıldığı şeyleri açıklamıştır, hakkında açıklama yapmadığı şeyler ise helaldir.

MUBAHLIK İFADE EDEN RİVAYETLER

1. (...) Hz. Aişe'den naklolunan bir hadiste; “Mina günlerinde Hz. Aişe'nin yanında iki cariye şarkı söylerken Ebû Bekir (ra) oraya geldi. Bu sırada Rasûlullâh (sav) elbisesine bürünmüştü. Ebû Bekir (ra) cariyeleri azarladı bunu gören Rasûlullâh (sav) şöyle dedi: Bırak onları Yâ Eba Bekir! zira bu günler bayram günleridir.”

2-Yine Hz. Aişe'den farklı bir senetle hadis şöyledir:

Rasûlullâh (sav), buas günü Hz. Aişe'nin yanında iki cariye şarkı söylerken yanlarına girdi, yatağına uzandı ve yüzünü çevirdi. Sonra Ebû Bekir girdi ve beni azarlayarak şöyle dedi: Rasûlullâh'ın yanında Şeytan çalgıları ha!? Rasûlullâh ona yönelerek “Bırak onları!” dedi.

Eğer denilirse ki Ebû Üsame bu hadisi Hişam b. Urve'den, O da babasından rivayet etmiştir ve hadiste şu ifade vardır ;(O iki cariye şarkıcı değildi).

Buna şöyle cevap verilir: Hz. Aişe “*Şarkı söylüyorlardı*” diyor. Bununla şarkı olduğu sabittir ve “*şarkıcı değillerdi*” sözü; “ *güzel söylemiyorlardı*” manasındadır. Rasûlullâh (sav) Ebû Bekir'in ‘Şeytan çalgıları ha!’ sözünü işitmiş ve onu uyarmıştır fakat cariyelerin şarkı söylemesine bir şey dememiştir. Bu, aksine bir izah getirilemeyecek bir delil olup kendisine teslim olmak gerekir.

3-Nafi rivayet ettiği bir hadiste şöyle der:

İbn Ömer bir kaval sesi işitti ve parmakları ile kulaklarını tıkadı. Yoldan ayrılarak şöyle dedi: Ey Nafi bir şey işitiyor musun? Nafi: Hayır dedi ve İbn Ömer parmaklarını kulaklarından kaldırdı ve şöyle dedi: “Rasûlullâh ile beraber iken benzer bir ses işitti ve aynı bu şekilde yaptı.” Eğer bu sesi dinlemek haram olsa idi Rasûlullâh (sav), İbn Ömer için, İbn Ömer de Nafi için bu sesi dinlemeyi mubah saymazlardı. Fakat Rasûlullâh (s.a.v) nasıl ki yaslanarak yemek yemeyi, içerisinde guslettiği elbise ile kurulanmayı, Hz. Aişe'nin divanı üzerinde ve Hz. Fatıma'nın kapısında süslü örtü bulunmasını ve yanında dinar ve dirhem bulunduğu halde bir gece geçirmeye kerih görmüşse kendisi için Allah'a takarrup amacı olmayan her şeyi kerih saymıştır. Zira Aleyhisselatü vesselam kötülükten men edici, iyiliği emredici olarak gönderilmiştir.

Eğer bu ses haram olsa idi Rasûlullâh (s.a.v) İbn Ömer'e kulaklarını tıkamasını emretmeksiniz ve o sesi dinlemesini yasaklamaksızın sadece kendisi kulaklarını kapatmazdı. Bu konuda Rasûlullâh herhangi bir şey yapmamıştır bilakis onu onaylamış ve kendisi de kaçınmıştır. *Sahih olan şudur ki; aynen diğer mubah olan dünya eğlencelerinin durumunda olduğu gibi şarkı/müzik mubahtır; fakat onu terk etmek ef'daldir.* Bu iki durum arasında herhangi bir fark yoktur.

4-Hz. Aişe'den gelen bir rivayet şöyledir:

Habeşliler bir bayram günü geldiler ve mescitte halay çekmeye başladılar. Rasûlullâh da beni çağırdı. Ben de başımı Rasûlullâh'ın omuzuna yasladım ve onların oyununa bakmaktan vazgeçinceye kadar oyunlarını izledim.

5-Amir b. Sad el-Becelî'den gelen bir rivayet şöyledir:

Ebû Mesud el-Bedri, Kurza b. Ka'b, Sabit b. Zeyd çardakta idiler ve yanlarında şarkı söyleniyordu. Dedim ki; Şarkı ve siz Allah'ın Rasulünün ashâbı ha! Onlar da dediler ki; "Rasûlullâh bize düğün günü şarkıya; ağıt yakmaksızın ölen için ağlama-ya ruhsat vermiştir."

Ancak Şu'be olayda Sabit b. Zeyd yerine Sabit b. Vedia'yı zikretmiş Ebû Mesud'u ise hiç zikretmemiştir.

6-Muhammed b. Sîrin'den gelen bir rivayet:

Adamın biri Medine'ye cariyeler getirdi ve İbn Ömer'in evinde konakladı. Cariyelerin içinde tef çalan bir carie vardı. Adamın biri gelip o adamla pazarlık yaptı fakat adam cariyelerin fiyatında indirim yapmadı. İbn Ömer dedi ki: "Alışveriş açısından sana daha iyi fiyat verecek şu adama git." Adam da Abdullah b. Ca'fer'e gelip cariyeleri ona sundu. Ve bir cariyeye "başla" diye emretti. O da (çalmaya) başladı. Bu sırada İbn Ömer kendisinin hadiseye baktığını fark etti ve şöyle dedi: "Şeytan çağları olarak günün kalan kısmı yeter". Adam cariyei sattı. Sonra İbn Ömer'e gelerek "Ey Ebû Abdurrahman 900 dirhem aldandım" dedi. İbn Ömer satıcı ile beraber müşteriye gelerek şöyle dedi: "Bu adam 900 dirhem aldanmıştır 900 dirhemi ona iade et ya da alışverişi ispat et." Müsteri "900 dirhemi ona veriyorum. Görüldüğü üzere İbn Ömer ve Abdullah b. Ca'fer valla çalınan şarkıyı dinlediler. Eğer İbn Ömer hadiseyi kerih görse idi tavrını koyardı. Buna rağmen onu yasaklamadı. Aynı şekilde şarkıcı bir cariyenin satımı için aracı oldu. Eğer haram olsaydı buna baştan cevaz vermezdi."

Birisi çıkıp derse ki; "Allah Teala; Yunus 32. ayette "Gerçekten sonra sapıklıktan başka ne var" buyuruyor olduğu halde şarkı/müzik bu ayetin neresinde yer alır?"

Ona şöyle cevap verilir: Bahçelerde bulunan rahatlatıcı şeyler ve elbiselerin rengarenk boyanması işte bunların hepsi lehviyattandır. Allah Resulü "Amellere niyetlere göredir, her bir kimseye niyet ettiği şey vardı" demektedir. Kişi bunlarla Allah'a itaat noktasında takvasından dolayı nefsinin rahatlamaya ve dinlendirmeye niyet ederse sapıklık yapmış olmaz.

Ebû Hanife (v.150) şöyle söylemektedir: "Kim kaval ya da ud aletini çalarsa (hırsızlığını yaparsa) eli kesilir. Bunları kıran kimse ise tazmin eder."

Herhangi bir şeyin haram kılınması ya da mübah sayılması Allah ve Resulünden bir nass olmadıkça helal olmaz. Çünkü bu, Allah'tan haber verme demektir. Allah'tan haber verme ise ancak kendisinde şüphe bulunmayan nass ile caiz olur. Allah Resulü ise şöyle der: "Kim bilerek bana yalan isnad ederse cehennemdeki yerini ha-

zırlasın! "

Ebû Bekr Abdülbâqî b.Biryâl el-Hicâri (v.502/1108) şöyle demektedir: İbn Hazm (v.456/1064) devrinin ileri gelen büyüklerden biri bana onun şöyle söylediğini haber verdi: "İçerisinde şarkıyı kötüleyen, şarkıcı kadınların satımını yasaklayan hadislerin ve Ebû Muhammed'in konu ile ilgili mutalasının bulunduğu nüshayı fakih İmam İbn Abdilberr'e (v.460/461) sundum. Günlerce bekleyerek imamın yorumunu gözetledim. Nüsha günlerce onun yanında kaldı sonra huzuruna vararak "Herhangi bir şey yaptın mı?" dedim. O da; "Bunda ne ekleyeceğim ne de çıkaracağım bir şey buldum" dedi.

Müziğe dair risale Allah'ın hamdı ve yardımı ile sona erdi.

RİSALEYİ NEŞREDENİN DEĞERLENDİRMELERİ

Müzik konusunda bir çok görüş bulunmaktadır. *İbnü'l-Cevzî* (ö.595/1199), müziğe ait farklı durumları özetleyerek şöyle demiştir;

" İnsanlar müzik konusunda uzun uzadıya söz etmişler, kimileri onu haram sayarken, kimileri kerâhetsiz mubah kabul etmiş, kimileri de kerâhetle birlikte mubah olduğunu söylemişlerdir."⁵

Sonraları, müzik konusundaki düşünceler, müziğin değişik müzik âletleriyle birlikte ve onlar bulunmaksızın, durumunun ne olduğuna yönelmiştir. İnsanlardan bir kısmı, müziğin, bazı âletlerle birlikte kullanılmasını caiz görürken, diğer bir kısmı ise müzik âletlerinin tamamının kullanımının yasak olduğunu savunmuşlardır.⁶

Konu hakkındaki farklı düşünceler, kitapların özel bölümlerinde, risâlelerde, konuya tahsis edilmiş eserlerde belirgin hâle gelmiştir. *Gazzâlî* (ö.505/1111), konuyu, *İhyâ'sının* farklı bölümlerinde ele almış, *Nüveyrî* (ö.733/1332) ise, konuya ilişkin bilgileri, *Nihâyetü'l-Ereb* (4/161-188)'adlı eserinde özetlemiş, ayrıca *Sühreverdî* (ö.632/1235), *Avârîfû'l-Maarîf*'inde, *Ebû Tâlib Mekki* (ö.386), *Qûtu'l-Kulûb*, da konuya temas etmişlerdir. Konu hakkındaki müstakil eserlerle ilgili risâlelerin sayısı ise çoktur. Bunlardan bazıları şunlardır.

1-*Abdûlmelik b. Habîb* (328/852)'in müziğin mekruh oluşuna dair kitabı⁷,

2-*İbn Ebi'd-Dünyâ* (ö.281/894), *Zemmu'l-Melâhî*'si (1938 de Londra'da James Robson tarafından yapılan tahkikiyle birlikte negredilmiştir. (bu esere *Bevâriqu'l-İlmâ*' adlı eser de eklenmiştir. Aşağıdaki 5 nolu maddedeki bilgiye bkz./ Her iki kitap ta kitapların nâşiri tarafından ingilizceye çevrilmiştir.)

3-*İbn Teymiyye* (ö.728/1328)⁸ ve *İbn Qayyim* (ö.752/1351)⁹ in belirttiklerine göre, *Ebû't-Tayyib et-Taberî eş-Şâfî* (ö.450/1058)'nin müziğin kötülüğü ve yasaklanmasına dair bir kitabının olduğunu belirtirler.

4-İbn Kayserânî (ö.507/1113) *Kitâbü's-Semâ'* (tahk. Ebû'l-Vefâ el-Merâğî, Ka-

⁵ *İbnü'l-Cevzî*, Abdurrahmân (ö.597/1201), *Telbîsü İblîs*, s.223

⁶ Bkz. Nuveyrî, *Nihâyetü'l-Ereb*, 4/133

⁷ Qâdî İyâd, *Tertibü'l-Medârik*, (mağrib baskısı), 4/131

⁸ *Telbîsü İblîs*, 230

⁹ *Fetâvâ İbn Teymiyye*, 11/577

hire,1970)¹⁰

5-*Ebülfütûh Ahmed b. Muhammed el-Gazzâlî* (ö.520/1126), *Bevâriqu'l-İlmâ'*, (*İbn Ebî'd-Dünyâ*'nın adı geçen kitabı ve eserin İngilizceye yapılan çevirisi ile birlikte neşredilmiştir.)

6-İbn Teymiyye'nin 'Kitâbü's-semâ' ve'r-Raks'ı (Mecmûatür'-Resâilî'l-Kübrâ i-çerisinde,Kahire, 1323,II/277-315)

7-İbn Hacer el Heysemî (ö.973/1575)'nin '*Kitâbü keffî*'-Ruâ an muharremâtî'l-Lehv ve's-Semâ'¹¹ (Kahire,1310,1325)'ı

8-Abdülğanî en-Nablûsî (ö.1143/1731) nin '*İzâhu'd-Delâlat fî Semâ'l-Âlât*'¹² (Dimeşk,1302-Bombay,1303)

İbn Hazm'ın '*Risâle fî'l-ğınâ el-Mülhî e mubâhun huve em Mahzûrun*' adlı risâlesi, kendinden önce ve sonra yazılan bir çok eserden oluşan uzun bir dizi arasında yer alır. Sadeliğine rağmen, müziği kötüleyip, onu yasaklayan hadislerin zayıflatılması önündeki kapıyı açıcı niteliğiyle büyük bir öneme sahiptir.

Doğal olarak *mutasavvıfların semâ*'ın mubahlığını desteklemeleri, bu alanda kaleme aldıkları eserlerin oldukça çok olması, hadisleri bırakıp, kendinden önceki(selef)lerin uygulamalarına yönelmeleri, bu yaptıklarını da sahabe tabiin den sâlih kimselerin davranışlarına dayandırdıklarını görmemiz normaldir. Fakat asıl üzerinde düşünülmesi gereken husus, bu hadise tutunanların bizzat kendilerinin iki gruba ayrılmalarıdır. Bunlardan bir grup, *semâ*'ın haramlığını vurgulayan ilgili hadislerin rolünü ortaya koymuşlar, diğer kısım ise, bu yöndeki hadislerin varlığını kabul etmekle beraber onları zayıf saymaya çalışmış, başka hadislerle tutunmuşlardır.

Şimdi biz, *İbn Hazm*'ın ortaya koyduğu hadis ve nasslarla kayıtlı bulunan bir takım örnekler vermek istiyoruz.

1-Âişe hadisi; " Allah teâlâ, şarkıcı kadını, onun satışını, ondan elde edilen kazancı ve onun (şarkıcılık için) eğitilmesini yasaklamıştır."

İbn Hazm, bu hadisi rivâyet zincirindeki ismi '*Sâid b. Ebî Razîn kardeşinden...*' olan kimliği bilinmeyen birisinin bulunduğunu söyleyerek hadisi reddeder. Zehebî, (*mîzân*,II/136) ve İbn Hacer (*lisân*,III/29) de onu teyid ederler.Buna rağmen İbnü'l-Cevzî (ö.597/1201) bu hadisi kabuleder (*telbîs*,233). *İbn Qayserânî* bu hadisi zikretmezken, *İbn Ebî'd-Dünyâ* (s.46)

2-" Ümmetim on beş şeyi yaptığı zaman..." hadisi.

Bu hadis, Hz.Ali tarafından merfû olarak rivayet edilir. İbn Hazm ise bunu reddeder. Çünkü senedde kimliği bilinmeyen birkaç kişi bulunmaktadır.

Mesela, bunlardan biri *Ebü'l-Muraccî el-Geylânî* olup, Zehebî bu ravî hakkında ki söz etmezken *İbn Hacer*, İbn Hazm'ın adı geçen râvî hakkındaki değerlendirmesini nakleder.

¹⁰ Kitaptan neşredilen kısım eksiktir. Çünkü *İbnü'l-Cevzî*, bu kitaptan birçok nakilde bulunmuştur. Fakat bunlar, neşredilen eserde yer almamaktadır. Kitapta (*Telbîs*,241), *Şâfiî* ve *Ahmed b.Hanbel*'e ait hikayeler ve onları *semâ*'a izin verişini nakletmektedirler.(s. 241-243)

¹¹ Kitabın yazma bir nüshası Britanya müzesinde bulunmaktadır. (No.1221) *Brocelmann tekmilesi* II/528

¹² Kitabın yazma bir nüshası Berlin (no.5522), Campric, (no.143) Nâfiz (no.389), Kâhire (no.I/271), Bkz. *Brockelmann'ın Tarihi*, II/347; *Tekmile*, II/474

Diğer ravî Ahmed b. Saîd olup, Zehebî bu ravî hakkındaki söz etmezken *İbn Hacer*¹³, İbn Hazm'ın adı geçen râvî hakkındaki değerlendirmesini nakleder.

Muhammed b. Hımsî?. (*İbn Hacer ve Zehebî* bu râvîye değinmezler)

Bir başka ravî, Ferec b. Fudâle dir. (Ahmed b. Hanbel bunun hakkında 'Yahya b. Saîd'den bir çok münker hadis naklettiği gibi, diğer bir çok sika ravîden münker rivayetlerde bulunur.' derken, İbn Ebî Hâtım onun hakkında, 'Yahya b. Saîd'den yaptığı rivayetlerde münkerlik bulunmaktadır.' demiştir. Sâcî ? ise, 'Yahya b. Saîd'den münkerleri vardır demiştir.'¹⁴

Bütün bunlara rağmen *İbn Ebi'd-Dünyâ* (s.42) ve *İbnü'l-Cevzî* (*Telbîs*, 234) bu hadisi kabul etmişler, *Kayserânî* de onu hadis olarak zikretmiş, ancak hadisin değerlendirilmesi konusunda İbn Hazm'ın safında yer almıştır. Hadisin zayıflığını Ferec b. Fudâle'nin kimliği üzerinde yoğunlaştırmış, adı geçen râvî hakkında cerh ve ta'dîl alimlerinin görüşlerine yer vermiştir. Aktardığı görüşlerden biri de İbn Hibbân'a aittir. O şöyle der; '*Ferec b. Fudâle; İsnadları ters düz eden, vâhî metinleri sahih senedlere ekleyen biridir. Dolayısıyla onun hadisleriyle delillendirme yapılamaz.*' Bundan sonra bu hadisin kendisine yer vererek, söylediklerine, bu hadisle delil getirir.¹⁵

3-Rasûlullah'ın -aralarına müziğin de bulunduğu- dokuz şeyden yaptığı nehyi içeren hadis.

İbn Hazm, bu hadisi de kabul etmez. Zira seneddeki *Keysân*'ın kim olduğu bilinmemektedir. Yine, Muhammed b. Muhâcir isimli râvî, zayıftır.

Zehebî adı geçen hadis hakkında söz etmezken, İbn Hacer;

'İsmi, Keysân olup, Muâviye'nin mevlâsıdır. Muhammed b. Muhâcir'e gelince, kendisi bu isim anılan altı şahıs bulunmaktadır. İbn Hazm'ın zayıf olduğunu söylediği râvînin bunlardan hangisi olduğu bilinmemektedir. Belki de O, çokça hadis uydurucu (vaddâ') Muhammed b. Muhâcir'i kastetmemektedir. Çünkü bunun vefatı sonradır, (yaklaşık 260/874 civarı...' demektedir.) Bu hadisi, ne Kayserânî ne de İbnü'l-Cevzî zikretmemişlerdir.

4-İbn Mes'ûd'un '*müzik/ğınâ kalpte nifak bitirir*' sözü merfû ve munkatı' olarak rivayet edilmiştir. Nitekim İbn Ebi'd-Dünyâ¹⁶ ve İbnü'l-Cevzî¹⁷ bu sözle delil getirmişlerdir. İbnü'l-Cevzî' bu rivâyete '*...Suyun sebzeyi/baklayı bitirdiği gibi.*' Ziyâdesini ekler. İbn Kayserânî bu rivâyeti İbn Mes'ûd'dan müsned olarak riayet eder. Yani İbn Mesud'un tarîkından başka bir tarikle zikreder. Ki bu rivayetin senedinde Abdurrahman b. Abdullah el-Amrî/Ömerî? Vardır. Bu şahıs hakkında Ahmed b. Hanbel; '*...hadislerini yaktık...hadisleri münker olup, kendisi de kezzâbtır...*'

demiştir. Daha sonra Kayserânî İbn Mes'ûd tarîkını zikrederek şöyle der; '*Bu rivayeti Sellâm adlı râvî mechûl bir şeyhden rivâyet etmiştir.*' Bu İbn Hazmın görüşünün aynısıdır.

¹³ *Lisânü'l-Mizân*, I/179

¹⁴ *Tehzîbü't-Tehzîb*, 8/260-262

¹⁵ *Semâ'*, s.85

¹⁶ *Zemmu'l-Melâhî*, 46

¹⁷ *Telbisu İblîs*, 235

5-Ebî Ümâme'nin *'İnsanlardan bir kısmı vardır ki, lehve'l-hadis'i satın alırlar..'*¹⁸ mealindeki ayeti de ekleyerek 'şarkıcı kadınlara müzik eğitiminin verilmesi ile onların satışının yapılmasının haramlığı'na dair merfû olarak yaptığı rivayet ...

İbn Hazm bu rivayeti, râvîlerden İsmail b. Ayyâş'ın zayıf olduğunu belirterek reddeder. Söz konusu âyetin tefsîri hakkında ise, 'Bu, kendilerinin görüşleri geçerli kabul edilmeyecek bir kısım müfessirin düşüncesidir...' derken İbnü'l-Cevzî bu rivayeti kabul eder. Telbîs'te¹⁹, aralarında İbn Mes'ûd, İbn Abbâs, Mücâhid, İkrime, Hasan-ı Basrî, Saîd b. Cübeyr, Katâde ve İbrâhim en-Nehaî'nin de içinde bulunduğu müfessirlerin adı geçen âyet hakkındaki görüşlerini verir... İbn Kayserânî²⁰, ilgili rivayeti (bir çok mu'dal rivayetin sahibi) Abdurrahman b. Zahr? tarîkıyle verir. Aynı rivayette, Kâsım b. Abdurrahman adlı bir râvî vardır ki, kendisi münkeru'l-hadis olup, sahâbîlerden bir çok mu'dal rivayette bulunmuştur.

İbnü'l-Kayserânî, *'insanlardan bir kısım var ki, lehve'l-hadisi satın alırlar...'* ayeti üzerinde uzun uzadıya durmuş sonra da; '(Birtakım kimseler) bu konuda Abdullah b. Abbâs ve Abdullah b. Mes'ûd ve Abdullah b. Amr'a dayandırılan bir çok rivayette bulunmuşlardır. Ben bu rivayetlerin tamamını inceledim. Sahabeye dayandırılan sadece bir rivayete rastladım...' ²¹ demiştir. Sonra şunları söylemiştir; *'Bu rivayetlere tutunanlara şöyle denir: 'Zikrettiğiniz tefsirler, bu ayet hakkında görüşlerini zikrettiğiniz sahabîlerin kendilerine Rasûlullâh (sav)'ın öğrettiği bilgiler midir? Yoksa değil midir... son derece imkansız olan bir durum vardır ki, o da, lehve'l-hadis'i müzik diye tefsir edilmesidir. Halbuki Rasûlullâh (sav), Hz.Âişe'ye 'sizinle birlikte bir eğlence/müzik olsaydı olmaz mıydı? Çünkü Ensar, eğlence(lehv)den hoşlanır...' ²² buyurmuştur.*

5,6,7-İbn Hazm, Abdülmelik b.Hubeyb/habîb in rivayet ettiği hadisleri kabul etmez. Hepsini yok olmuş sayar. Abdülmelik b. Habib (v.238/852)²³ Meşhur Endülüslü fakih olup, doğuya seyahat etmiş, bir çok ilmi kendisinde topladıktan sonra tekrar Endülü's'e dönmüş, (ünlü) Yahya b. Yahya el-Leysî'nin müşaviri olmuştur. Hakkında verilen bilgilere göre O, doğrudan işitmediği bir takım hadisleri rivayet edermiş. İbnü'l-Farazî, 'İbn Habib hadis ilmini bilmez' der. İbn Hazm ve Ebû'l-Velîd el-Bâcî, İbn Abdilberr'den, Onun yalancı olduğunu söylediğini naklederler. Fakat bunun yanında bazı Endülüslü bilginler, ilminin genişliği, fazileti ve çokça eserinin bulunması sebebiyle Onu şiddetle müdafaa ederler.

İbn Hazm'ın irad ettiği hadisleri rivayet etmesine bakılırsa O, müziğin kerahe-tine kail idi. Bunun yanı sıra, onun kendisinden yapılan aktarıma göre O, semâ' konusunda ruhsatı alıyordu. Hatta onun kendisine şarkı okuyan cariyeleri vardı. Bu nedenle 'gazâl' ismi ile meşhur şâir Yahyâ b.Hakem el-Ciyânî şiiriyle ona tarizde bulunmuştu. (Ancak) birinci görüş daha kuvvetlidir.

¹⁸ Lokman, 6

¹⁹ Telbîs, 231,232

²⁰ Semâ', 79

²¹ Semâ', 75

²² Semâ', 76 vd.

²³ Biyografisi içim bkz.İbnü'l-Farazî, 1/312-315; Tertîbu'l-Medârik, 4/122 (Mağrib baskısı)

8-İbn Hazm, Buhârî'nin '...Ümmetinden gelecekte altın, ipek şarap ve çalgı aletlerini helal sayacak bir grup ortaya çıkacak...' şeklindeki rivayetini Buhârî'nin; 'Hişâm b. Ammâr dedi ki', demekle yetinip, 'müsned olarak rivayet etmediğini' ileri sürerek zayıf saymış, ayrıca, adı geçen hadisin senedinde 'Ebû Âmir veya Ebû Mâlik' isminde kimliği bilinmeyen birisinin bulunduğunu savunmuştur.

İbn Kayyım ise İbn Hazm'ı tenkid ederek şöyle demiştir; 'Şu durum ona gizli kalmıştır ki, Buhari kendisinden ta'lîkan rivayette bulunduğu kimse ile mülâki olarak hadis dinlemiştir ki, bu şahıs Hişâm b. Ammâr'dır. Ayrıca bu hadisi, Hişâm b.Ammâr'ın dışındaki bir çok hadis imamı müsned olarak rivayet etmişlerdir. İşte bu şekilde İbn Hazm, Rasûlullâh'tan sabit oluşu hakkında hiçbir şekilde kusur bulunmayan bir çok sahih sünneti iptal etmiştir.'²⁴

İbn Kayyım'ın verdiği kaynak doğrudur. Çünkü *Buhari*, Hişâm b. Ammâr Ebû'l-velîd es-Sülemî'den rivayette bulunmuştur.²⁵ Ve, onunla sadece müzakeresi²⁶ bulunduğundan dolayı 'Bize haddesenâ' diyerek rivayette bulunmadı' şeklinde bir tabir kullanmıştır. 'Ebû Amir veya Ebû Mâlik' biçimindeki şekk ifadesine gelince; (-ki Ebû Davud'daki rivayette şeksiz olarak 'bana Ebû Malik tahdis etti' şeklindedir.) bu şekkin sahabi'ni isminde olduğu için zarar vermez denilmiştir. İsmnin Abdullah b.Hâni veya Abdullah b.Vehb veya Ubeyd b.Vehb olduğu biçiminde de ihtilaf edilmiştir. Adı geçen şahıs Abdülmelik b. Mervan'ın hilafeti zamanında yaşamıştır.²⁷

9- 'Kim kadın şarkıcıyı dinlemek üzere oturursa, iki kulağına kurşun dökülür' hadisi: İbn Hazm, bu hadisin, mechul iki râvîden rivayet edildiğinden dolayı hastalıklı bir hadis olduğu söyler. İbnü'l-Kayserânî'ye göre '(râvîlerden) Ebû Nuaym'ın (asıl adı) Ubeyd b. Muhammed olup, (hadiste) zayıf bir kimsedir. İbnü'l-Mubârek'ten de hadis rivayet etmemiştir. Malik'ten yaptığı rivayetler ise çok münker/zayıftır. Ayrıca O, İbnü'l-Münkedir'den mürsel olarak rivayet ederdi...'

İbnü'l-Kayserânî'nin (bu hadisin) isnadına yönelik söyledikleri İbn Hazm'ın yaptığı değerlendirmelere yakındır.

10- 'İnsanlardan birtakım kimseler lehve'l-hadis'i satın alırlar...' ayeti hakkındaki değerlendirmeler daha önce geçmişti. (5 nolu değerlendirmeye bk.)

11- 'Ümmetinden bir takım kimseler, şarabı (asıl isminin dışında) değişik isimler altında içerler...' hadisi: İbn Hazm bu hadisi, seneddeki 'Muâviye b.Sâlih'in zayıf, bir diğer râvî olan Mâlik b.Ebî Meryem'in ise kimliğinin meçhul olmasını gerekçe göstererek zayıf sayar. (Zehebî bu hususta İbn Hazm'ı teyid ederken, İbn Hibbân ise, bu râvînin sika olduğunu söyler)

Muâviye b. Sâlih el-Hadramî el-Hımsî'ye²⁸ gelince...Endülüs'e gitmiş, (zamanın sultanı) Abdurrahmân b. Muâviye tarafından Kurtuba'ya kadı olması istenmiş *eyyâm-ı dâhilin* (?) sonuna doğru vefat etmiştir.²⁹ Bu şahıs hadiste zayıf sayılmıştır. İbn

²⁴ *Ravzatü'l-Muhibbîn*, 130-131

²⁵ *Tehzîbü't-Tehzîb*, 11/52

²⁶ *İrşadü's-sarî*, 8/317

²⁷ a.g.e., aynı yer.

²⁸ İbnü'l-Faradî, 2/137-139; *Tehzîbü't-Tehzîb*, 10/212

²⁹ İbn Hibbân adı geçen şahsın ölüm tarihini 172/788 olarak verir. Bk. *et-Tehzîb*, 242

Maîn bunu hakkında '*hoşlanılan bir râvî değildir (leyse bi merzâ)*' derken, başkaları onu sika saymışlardır. Bu hadis bize açık bir problemi ortaya kor. Zira, iki râviden İbn Hazm razı olmazken, diğer hadisçiler onları tevsik ederler ki bu durumda iki (zıt) görüşün hangisi alınacaktır ?! (belirsizdir!). Yine bir çok hadis rivayet edilmiştir ki bu rivayetlerde çalgı aletleriyle, şarkıcı kadınlarla ve içkiye düşkünlükle birlikte yeryüzünde bazı çöküntüler ve insanlarda suret değişikliklerinin meydana geleceği ifade edilmiştir. (mes.bkz. zemmu'l-melâhî s.41,42; 44-46)

12-(Ağıtıcı ile şarkıcının sesi olmak üzere) İki lanetlenmiş ses'ten nehyeden hadis:

Bunu İbn Ebi'd-Dünyâ rivayet etmiştir. (s.50) İbn Kayserânî ise, bu hadisin iki varyantından bahseder. Birincisi, 'sizi iki ahmak-günahkar sestten nehyettim bunlar: başa gelen bir musibet sırasındaki sestir. Diğeri ise; şeytanın çalgıları ile oyun ve eğlence sırasındaki şarkının sesi...' hadisi olup, bunun hakkında ' Bu hadisi Câbir rivayet etmiştir. Onun bu rivayeti reddedildiğinden dolayı zayıf sayılmıştır.' Derken, İbn Hıbbân ise, 'Bu şahıs, hıfzının kötü, hatasının çok, çok kötü hata yapan, tevehhümle ve zann üzere rivayet den, bir çok münker rivayeti bulunmasından dolayı terkedilmeye layıktır.. Kaldı ki Ahmed b. Hanbel ve Yahya İbn Maîn³⁰ de bu şahsın rivayetlerini terketmişlerdir.' Der. Câbir denilen zat, muhtemelen Câbir b.Yezîd el-Cu'fî (v.128/746)dir. Bu şahıs, yalan,tedlis ve şiflikte ileri gitmesiyle tanınır³¹...

İkinci rivayete gelince, bu rivayetin senedinde Muhammed b. Yezîd et-Tahhân el-Yeşküfî vardır ki, pis bir hadis uydurucusudur!³²

Müziğin zemmi ve ondan sakındırma ile ilgili bir takım rivayetler daha vardır ki, İbn Hazm bunları zikretmez...İşte onlardan bazıları:

1- "Nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki insanların üzerine (çöküntü/patlama gibi) bir felaket gelmedikçe dünyanın sonu gelmeyecektir. Dediler ki: Ey Allah'ın Rasulü! Anamız babamız hakkı için söyle bu ne zaman olacaktır?

Rasûlullâh şöyle dedi: Şarkıcı kadınlar çoğaldığı, Kadınların ata bindiği ve yalancı şahitlik yapıyor olduklarını halde gördüğün zaman."

Hadisi, Süleyman el Yemâmî Ebû Hureyre'ye dayandırarak rivayet etmiştir. Buhari'nin dediğine göre ravî el-Yemâmî, münkerü'l-hadistir.³³

2- "Ümmetimden birtakım topluluklar yeme, içme ve eğlence halinde geceleyecekler. Sonra maymunlar ve domuzlar olarak sabahlayacaklar. Ümmetimden bir takım topluluklara; şarkı söylemeleri, içki içmeleri, def çalmaları ve ipek giymeleri sebebiyle (çöküntü/patlama gibi) felaket isabet edecek."

Hadiste mübhem bir râvî vardır. O da Ziyad b. Ziyâd el-Cessas olup, metrûku'l-hadistir.³⁴

³⁰ es-Semâ' 85; hadis için ayrıca bkz. *Telbîsü İblîs*, 233

³¹ Biyografisi için bkz. *Tehzîbü't-Tehzîb*, 2/ 46-51

³² es-Semâ', 83

³³ es-Semâ', 81

³⁴ es-Semâ', 81

3- '*Rabbim bana, tanbur ve kavalı yasaklamamı emretti.*' Hadisi İbrahim b. el-Yes'a rivayet etmiştir. Buhari'nin dediğine göre O, münkerü'l-hadistir.³⁵

İbnu'l-Cevzî, aynı hadisi diğer bir varyantla (Telbis-i İblis s.233) şu şekilde zikretmiştir: '*Kaval ve davulu ortadan kaldırmak için gönderildim.*' üçüncü bir varyantta ise: '*Çalgı aletlerinin kırmak üzere gönderildim*' şeklindedir.

4- Ali (ra) şöyle söylemiştir: 'Rasûlullâh bana şarkıcı kadınları, ölünün arkasından para karşılığı ağıt yakan kadınları dinlemeyi ve bunların alım-satım ve ticaretini yasakladı ve şöyle dedi: Onlardan elde edilen kazanç haramdır.' Hadisin senedinde Haris b. Nebhân vardır ki bu şahsın hadisi yazılmaz.³⁶

5- "Şarkıcı kadına bakmak haramdır. şarkıcı kadının söylediği şarkı da haramdır. Şarkıcı kadından elde edilen ücret de haramdır."

Hadisi Yezid b. Abdülmelik en-Nevfelî rivayet etmiştir. Fakat metrûkü'l-hadis olup, münkerleri rivayet eder.³⁷

6- Safvan b. Ümeyye'den rivayet edilen bir hadiste o, şöyle söylemiştir:

Biz Rasûlullâh ile otururken Amr b. Kurra geldi ve şöyle dedi: Ey: Allah'ın Nebisi! Allah (cc) Bana kısmetsizlik yazdı. Ben kendim için elimle çalmış olduğum (def gibi) çalgı aletlerinden elde edeceğim rızıktan başka rızık bulamıyorum. Aşırıya kaçmamak kaydıyla bana bu konuda izin ver. Bunun üzerine Rasûlullâh (sav) şöyle dedi: Bu konuda ne bir izin ne bir güzellik ne de bir nimet vardır!'

Hadisin senedindeki Yahya b. el-Alâ' sika değildir.³⁸ Hadis, Sünen-i İbn Mace'de geçmektedir. İbnu'l Cevzi de hadisi İbn Mace'den almıştır.(Telbîsu İblîs,234)

Şarkının mubah olduğu görüşünde olanların dayandıkları hadislere gelince -ki bu hadisleri şarkının mekruh ya da haram olduğunu söyleyenler de kullanmışlardır- İbn Hazm'ın düzenlemesine göre bazıları şunlardır:

1-Hz. Aişe'nin yanında iki cariye şarkı söylerken Hz.Ebübekr (ra) onların yanına girdi ve iki cariyeyi azarladı. Bunun üzerine Rasûlullâh (sav) "*Ey Ebû Bekr bırak onları (söylesinler) zira bugün bayram günüdür*" dedi.

Hiz. Aişe'den gelen başka bir hadiste: Hz. Aişe'nin iki cariyesi Buas günü şarkı söylüyorlardı. Hz. Ebû Bekir onları azarladı ve "şeytan çalgısı ha" dedi. Bunu gören Rasûlullâh (sav) "*Bırak onları*" buyurdu. Aynı hadiste şu ifade de vardır: "O iki cariyenin mesleği şarkıcılık değildi". İbnu'l-Kayserani³⁹ iki cariye hadisini delil olarak kullanmıştır. İbnu'l-Cevzi bu iki hadisin şarkıya işaret etmediğini söyleyerek Kayserani'ye cevap sadedinde şöyle demiştir: o gün insanlar şiir söylüyorlar ve bunu tekrar ettirmelerinden dolayı da şarkı diye isimlendiriyorlardı. Bu normal bir durumdur...

Ebü Tayyip et-Taberi şunu söylemiştir: 'Bu hadisi bizim için delildir. Çünkü

³⁵ es-Semâ', 81

³⁶ es-Semâ', 82

³⁷ es-Semâ', 84-84

³⁸ es-Semâ', 88

³⁹ es-Semâ', 37-38

Ebû Bekir (ra), cariyelerin şarkı söylemelerini "*Şeytan şarkıları*" diye nitelendirmiş ve peygamber (sav) de Ebû Bekir'in bu sözünü yadırgamamıştır. Bu olayın cereyan ettiğinde Hz. Aişe küçüktü, gelişip, buluş çağına geldikten sonra ise kendisinden şarkının zemmi dışında bir şey nakledilmemiştir.⁴⁰

İbn Teymiyye ise konuyla ilgili şunları söylemiştir. 'Bu hadisten anlaşılmaktadır ki bu durum Hz. Peygamber'in adetinden değildir bundan dolayı da Ebû Bekir onları 'şeytanın mizmanı' şeklinde isimlendirdi. Rasûlullâh (sav) ise cariyelerin durumunu onayladı...Fakat "cariyeteyn" hadisinden Rasûlullâh'ın bunları dinlediği çıkarılamaz. Zira emir ve nehiy, bilinçli dinlemeyi arzulamakla alakalı olup, mücerred işitmekle ilgili değildir.'⁴¹

2- İbn Ömer hadisi ki; Kaval sesi işittiğinde kulaklarını kapadı ve şöyle dedi: 'Ben Rasûlullâh ile beraberken kendisi benzer bir ses işitti ve aynısını yaptı.'

Bu hadis şarkının helal olmadığını söyleyenleri destekleyen bir hadistir. Bundan dolayı İbnu'l Cevzi hadisi alarak şöyle söyler: Sahabenin herhangi bir ses işittiklerinde tavırları doğruluktan ayrılmamak iken zamane insanların şarkı ve nefesli sazlar karşısındaki durumları nicedir!⁴²

İbn Teymiyye konuyla ilgili şöyle söyler: Bazı kimseler vardır ki şunu söylerler: "*Rasûlullâh İbn Ömer'e kulaklarını kapamasını emretmemiştir.*" Bunlara şöyle cevap verilir: İbn Ömer o zaman çoktu ya da dinlemek istemediği halde duyuyordu, bunda ise günah yoktur.⁴³

4- Habeşlilerin hadisi ki onlar bir bayram günü mescitte horon oynarlardı. Rasûlullâh (s.a.v) Hz. Aişe'yi onları izlemek üzere çağırmıştır. Hadisi İbnu'l Kayseranî⁴⁴ rivayet etmiştir, İbn Ebi'd-Dünya ve İbnu'l Cevzi ise bu hadisi zikretmezler...

5-6: Sahabeden naklolunan haberlere gelince: Sahabe çardakta şarkı dinlerdi. İbn Ömer'den naklolunduğuna göre o, şarkıcı bir kadının satımı için yolculuk yaptı. İbn Ömer ve Abdullah b. Ca'fer ud ile çalınan şarkıyı dinlediler. Bizim itimad ettiğimiz kaynaklar İbn Hazm'ın tek kaldığı kaynaklardır. Fakat bu da onun görüşünü desteklemez. Çünkü kitap ve sünnetin dışındaki kaynaklar onun yanında delil değildir. İbn Hazm'ın şarkının mubahlığı noktasında yapmış olduğu ihticac gerçekten gariptir.....

⁴⁰ *Telbîsu İblîs*, s.237,238

⁴¹ İbn Teymiyye, *Fetâvâ*, c.11, s.566

⁴² *Telbîsu İblîs*, 237, 238

⁴³ İbn Teymiyye, *Fetâvâ*, c.11, s.567

⁴⁴ es-Semâ', 39